

APSTIPRINU

Latgales industriālā tehnikuma
direktore I. Ostrovska

2022.gada 30.novembrī

**Darba aizsardzības instrukcija Nr.16
apkopējam**

1. Vispārīgās prasības

1.1. Par **apkopēju** drīkst strādāt persona:

1.1.1. kurai ir veikta ievadapmācība, apmācība ugunsdrošībā;

1.1.2. kuras veselības stāvoklis ir pārbaudīts un atbilst veicamajam darbam;

1.1.3. kura ir attiecīgi apmācīta veikt šādus darbus.

1.2. **Neuzsākt darbu** un ziņot tiešajam darba vadītājam, uzticības personām un darba aizsardzības speciālistam, ja:

1.2.1. darba apstākļi, elektroiekārtas rada draudus personiskajai vai apkārtējo cilvēku veselībai un dzīvībai;

1.2.2. darba rīki un inventāri ir bojāti;

1.2.3. nav izsniegti individuālie aizsardzības līdzekļi;

1.2.4. nav veikta apmācība par jauno darba aprīkojumu;

1.2.5. nav atbilstošas profesionālās sagatavotības;

1.2.6. ir nepietiekams darba vietas apgaismojums;

1.2.7. ir slikta pašsajūta, nogurums.

1.3. Izpildot citu darbu, kaut vai īsu laiku, jāiziet instruktāža par šā darba drošiem veikšanas paņēmieniem.

1.4. **Apkopēja pienākumi:**

1.4.1. veikt tikai darbu, kuram izieta darba drošības instruktāža;

1.4.2. ievērot iekšējās darba kārtības noteikumus;

1.4.3. smēķēt tikai tam īpaši paredzētās vietās;

1.4.4. izmantot inventāru, mazgāšanas līdzekļus, elektroierīces un individuālos aizsardzības līdzekļus, kas paredzēti darba veikšanai;

1.4.5. strādāt spectērpā.

1.5. **Darba vides riska faktori:**

1.5.1. iespējamā roku trauma no metāla priekšmetiem (saspraudēm, spraudītēm u.tml.), naglu galiem vai stikla lauskām, uzkopjot un mazgājot grīdas;

1.5.2. iespējamā trauma neuzmanības vai nepietiekama telpu apgaismojuma dēļ, saskaroties ar asiem mēbeļu stūriem vai citu iekārtu; smagiem priekšmetiem krītot no stalažām un plauktiem u.tml.;

1.5.3. iespējamā elektrotrauma, strādājot ar elektroierīcēm (putekļu sūcēju, grīdu vaskotāju u.c.), kam ir bojāta barošanas kabeļa izolācija vai kontaktdakšīņas un rozetes;

1.5.4. iespējamie roku ādas, acu un elpošanas orgānu bojājumi, saskaroties ar mazgāšanas un dezinficēšanas līdzekļiem;

1.5.5. iespējamā trauma kritiena rezultātā, mazgājot logus, sienas, griestus un augšējos apgaismes ķermeņus, ja šajos gadījumos tiek izmantoti gadījuma priekšmeti, kas tam nav paredzēti (kastes u.tml.);

1.5.6. iespējamā trauma, nokrītot uz slidenas virsmas;

1.5.7. iespējams caurvējā saaukstēties, mazgājot logus, ja atvērtas durvis vai cits logs.

1.6. **Aizsardzība pret darba vides riska faktoriem:**

1.6.1. pirms grīdas mazgāšanas tā jāuzslauka ar birsti un ar liekšķeres palīdzību jāsavāc atkritumi. Aizliegts savākt ar rokām stikla lauskas un citus asus priekšmetus. Ja grīda ir ar skabargām, neiedzītām naglu galviņām vai citām asām izbīdītām daļām, par to jāziņo uzņēmuma vadībai. Ja apkopējas pienākumos ietilpst tirdzniecības zāles vai ēdnīcās uzturēšana tīrībā, periodiski jāpārbauda grīdas stāvoklis tirdzniecības zālē un pie produktu izsniegšanas galda; ja grīda ir slidena vai nelīdzena, jāveic pasākumi, lai to novērstu;

1.6.2. telpas, kur ir vorselīna grīdu segums, jāuzkopj ar putekļu sūcēja palīdzību;

1.6.3. grīda jāmazgā tikai ar birsti, kuras rokturis ir pietiekoši garš, lai izslēgtu nepieciešamību pieliekties, kas ierobežo apkārtnes redzamību. Strādājot tumšā telpā vai nakts laikā, uzņēmuma vadībai jānodrošina pietiekams apgaismojums;

1.6.4. nestrādāt ar elektroierīcēm, kam ir bojāta barošanas kabeļa izolācija vai kontaktdakša, neizmantot bojātas rozetes. Aizliegts strādāt ar jauniem tehniskiem līdzekļiem, pirms nav saņemti to

lietošanas norādījumi. Aizliegts veikt kaut vai sīku elektroierīču vai rozešu remontu patstāvīgi, tas jā dara elektromontierim;

1.6.5. saskaroties ar mazgāšanas un dezinficēšanas līdzekļiem, jāstrādā, uzvelkot gumijas cimdus, bet, strādājot ar hlorkaļķi, - arī respirators. Aizliegts strādāt ar nepazīstamiem mazgāšanas līdzekļiem;

1.6.6. sagatavojot mazgāšanas šķīdumus, jāievēro attiecīgā līdzekļa šķīdināšanas kārtība un dozācija;

1.6.7. izpildot darbus augstumā, kas lielāks par 1,0 m, jāievēro darba drošības instrukcijas, veicot darbus augstumā, prasības;

1.6.8. uzkopjot telpas lūku un durvju tuvumā, jābūt uzmanīgam;

1.6.9. uzkopjot kāpņu telpas, jābūt īpaši uzmanīgam: nedrīkst pieļaut pārliecīgu pakāpienu virsmas samitrināšanu, jāvalkā apavus ar neslīdošu zoli;

1.6.10. mazgājot logu, telpas durvīm un citiem logiem jābūt kārtīgi aiztaisītiem, lai izvairītos no caurvēja rašanās.

1.7. Kolektīvie un individuālie darba aizsardzības līdzekļi

1.7.1. Paredzēti šādi **kolektīvās** aizsardzības līdzekļi:

- 1) apgaismojums darba telpās - normālu darba apstākļu nodrošināšanai;
- 2) piespiedu vai dabiskā darba vietas ventilācija;
- 3) elektroierīču apkopes.

1.7.2. Paredzēti **individuālās** aizsardzības līdzekļi pret bīstamo un kaitīgo faktoru iedarbību:

- 1) darba apģērbs;
- 2) gumijas cimdi, kokvilnas cimdi;
- 3) apaviem jābūt uz zemiem papēžiem, slēgtiem vai ar aizdari.

1.8. Ugunsdrošības prasības:

1.8.1. nelietot atklātu uguni ugunsnedrošās zonās;

1.8.2. regulāri veikt darba vietas sakopšanu un iekārtu attīrīšanu no produktu atlikumiem;

1.8.3. nodrošināt brīvu pieeju ugunsdzēsamajiem līdzekļiem.

1.9. Elektrodrošības prasības:

1.9.1. regulāri pārbaudīt elektriskās instalācijas un iekārtu vadu kārtību; ja ir bojāta vadu izolācija, nav kārtībā rozetes vai kontaktdakšīņas, nekavējoties jāziņo uzņēmuma vadībai;

1.9.2. neizmantojot bojātas rozetes;

1.9.3. nepieskarties neizolētiem vadiem, kā arī atklātām, neizolētām elektroiekārtu daļām;

1.9.4. neizvietot uz elektroiekārtām lupatas un citus priekšmetus.

1.10. Darbiniekam jāievēro sekojošas personiskās **higiēnas prasības**:

1.10.1. pastāvīgi jāseko roku, matu, nagu tīrībai. Obligāti jāmazgā rokas pirms darba sākuma, pēc tualetes apmeklējuma, kā arī pēc katra pārtraukuma darbā un saskares ar netīriem priekšmetiem;

1.10.2. personiskās mantas jāatstāj garderobē. Personiskā un darba apģērba glabāšanai jābūt atsevišķai;

1.10.3. jānoģērbj darba apģērbu pirms iziešanas no uzņēmuma.

1.11. Par konstatētiem iekārtu, ierīču un instrumentu bojājumiem ziņot tiešajam darba vadītājam. Darbu uzsākt tikai pēc trūkumu novēršanas.

1.12. Nekavējoties ziņot tiešajam darba vadītājam, darba devējam vai viņa pilnvarotai personai par avāriju, ārkārtas gadījumu, nelaimes gadījumu vai citu situāciju, kura apdraud cilvēka veselību vai dzīvību.

2. Darba aizsardzības prasības, uzsākot darbu

2.1. Uzvilkt specapģērbu un apavus ar neslīdošu zoli, sagatavot individuālos aizsardzības līdzekļus (gumijas cimdus, strādājot ar hlorkaļķi - respiratoru, u.tml.), pārbaudīt inventāra esamību un kārtību. Aizliegts valkāt netīru vai saplēstu specapģērbu, kā arī tādu, kam noplīsušas pogas.

2.2. Jāseko, lai grīdas būtu sausas, no tām jāsavāc gruži, jāsaslauka izlietie šķidrumi un tauki.

2.3. Pārlicināties, vai darba zonā ir pietiekams apgaismojums - visu priekšmetu, kas atrodas grīdas līmenī, visām detaļām jābūt labi redzamām.

2.4. Pārlicināties, ka mēbeles, kā arī dažādi priekšmeti uz plauktiem, galdiem un stalažās u.tml. novietoti stabili un nevar patvaļīgi vai, tos viegli pagrūžot, nokrist. Mazgājot grīdu palīgtelpās, jāpārlicinās, vai stalažas un citas ierīces ir novietotas stabili.

2.5. **Gadījumi**, kad nedrīkst uzsākt darbu:

2.5.1. nav vai nepietiekams darba vietas apgaismojums;

2.5.2. ja bojāts darba inventārs;

2.5.3. ar jauna parauga tehniskiem līdzekļiem vai inventāru bez iepriekšējas iepazīšanās ar to konstruktīvajām īpatnībām un lietošanas norādījumiem;

2.5.4. aizliegts strādāt ar bojātām iekārtām.

2.5.5. **Nedrīkst** uzsākt darbu alkohola riebumā un smēķēt darba vietā.

2.5.6. **Nedrīkst** izmantot nejaušus paliktņus.

2.5.7. **Nedrīkst** pārnēsāt un pārvietot kravu, kas pārsniedz, smaguma pārnēsāšanas vai pārvietošanas normas (15 kg - vienreizējās celšanas norma sievietēm).

2.6. Ja tiek veikts vienreizējs darbs, kas agrāk nav ticis veikts, jāiziet šī darba drošu veikšanas paņēmieni apmācība.

3. Darba aizsardzības prasības, veicot darbu

3.1. Lietot izsniegtos darba apģērbus un citus individuālās aizsardzības līdzekļus.

3.2. Putekļi no palodzēm, mēbelēm un citiem priekšmetiem jāslauka ar kārtīgi izgrieztu mitru lupatu, lai tie nepaceltos telpas gaisā un netiktu ieelpoti.

3.3. Slaukot putekļus, kā arī aizkaru noņemšanas un pielikšanas laikā lietot sastatnes. Aizliegts pakāpties uz kastēm, krēsliem, palodzēm u.c. kāpšanai nepiemērotiem priekšmetiem.

3.4. Mazgāšanas, tīrīšanas, vai dezinficējošos šķīdumus sagatavot šiem nolūkiem speciāli paredzētos traukos; mazgāšanas šķīdumu koncentrācijas sagatavot ievērojot attiecīgajam līdzeklim klāt pieliktos norādījumus par tā pievienošanas kārtību un daudzumu ūdenim.

3.5. Neatkarīgi no tā, vai tiek pielietoti mazgāšanas līdzekļi, telpu mitro uzkopšanu un grīdu mazgāšanu jāveic, uzvelkot **gumijas cimdus**.

3.6. Ievērot piesardzību, lai izvairītos no ķīmiskām traumām (apdegumi, iekaisumi, alerģija u.c.), kas var rasties saskarē ar mazgāšanas, tīrīšanas vai dezinficēšanas līdzekļiem.

3.7. Drīkst celt un pārvietot priekšmetus (galdus, skapjus, plauktus u.c.), kuri ir vieglāki par 15 kg (15 kg - vienreizējās celšanas norma sievietēm).

3.8. **Grīdas mazgāšana.**

3.8.1. Grīdas ar linoleja grīdu segumu uzkopt ar mitru lupatu, atkritumus savākt ar birstes un liekšķeres palīdzību, aizliegts aiztikt ar rokām stikla lauskas un saplēstus traukus. No lupatas pirms skalošanas uzmanīgi nopurināt lauskas un asos priekšmetus. Grīdu mazgājot, to nedrīkst pārlicīgi sasalpināt, pēc mazgāšanas tā ar izgrieztu lupatu jānoslauka sausa, lai neviens nepaslīdētu un neiegūtu traumu.

3.8.2. Grīda telpās ar vorselīna un paklāja grīdu segumiem jāuzkopj ar putekļu sūcēja palīdzību un tikai pēc tam jāslauka putekļi.

3.8.3. Lai mazgātu grīdu, jālieto atsevišķs spainis. Pārnēsājot karstu ūdeni, spaini drīkst piepildīt ne vairāk kā par $\frac{3}{4}$ tā tilpuma.

3.8.4. Pārnēsot karsto ūdeni, spainī vai citā vaļējā traukā, pildītā ūdens līmenim jābūt 12 - 15 cm zem spaiņa augšējās malas.

3.8.5. Kāpņu uzkopšanu veikt, sākot no augšējiem pakāpieniem.

3.8.6. Grīdu mazgāt pakāpeniski, ik pa nelieliem laukumiem, vienlaikus nesamitrinot vairāk par 5 m²; tūlīt pēc grīdas laukuma mazgāšanas - noslaucīt to sausu.

3.8.7. Mazgājot grīdu uzmanīties no nelīdzenumiem grīdā, no šķēršļiem, vadiem, censties neaizskart tos.

3.8.8. Darba telpās slaucīt grīdu ar mitru birsti, stipri mitru grīdu slaucīt ar koka skaidām.

3.8.9. Mazgājot grīdu, to nepieciešams labi noslaucīt.

3.9. Neatbalstīties pret slotu u.c. darba rīku kātiem, veicot mazgāšanas vai tīrīšanas darbus augstumā (sienas, griestu, logu kopšana u.c.), pielietot pārvietojamās kāpnes. Kāpjot uz palodzes, izmantojot dažādus gadījuma priekšmetus (krēslus, galdus u.c.) ir bīstamība nokrist un iegūt traumu), ievērot darba drošības prasības.

3.10. Pārbīdot galdus, plauktus vai citus priekšmetus, pārliecināties, ka no tiem nekas nevar nokrist.

3.11. Neveikt darbu augstāk par 1,5 m, ja nav saņemta attiecīga apmācība - instruktāža, darbu vadītāja atļauja.

3.12. Strādājot uz kāpnēm:

3.12.1. veicot darbus augstumā, jālieto saliekamās kāpnes; ja to klājs ir 1,3 m un vairāk virs grīdas līmeņa, jāizmanto paaugstinājumi ar iežogojumiem un borta elementiem. Aizliegts izmantot gadījuma priekšmetus: kastes u.tml.;

3.12.2. darbā aizliegts lietot pieslienamās kāpnes, kas sastiprinātas ar naglām, bez šķērsroku iegriešanas sānu kokos;

3.12.3. kāpņu apakšējos galos jābūt atbalstiem - asām metāla radzēm atbalstam pret grunti un gumijas uzgaļiem atbalstam pret grīdām un klājiem;

3.12.4. pieslienamo kāpņu maksimālais garums – 2,5 m. Pieslienamās kāpnes aizliegts pagarināt. Tās nedrīkst uzstādīt uz kāpņu laidēm, jumtiem un citās vietās, kur nav horizontāla pamata;

3.12.5. aizliegts atbalstīt pārnēsājamās kāpnes pret logu rāmjiem;

3.12.6. plafonus un citu pie griestiem piekārtu elektrisko armatūru tīrīt no saliekamo sastatņu kāpnēm, ievērojot noteikumus, kas novērš elektrotraumu iespējas;

3.12.7. pa pieslienamām kāpnēm nedrīkst pārnēsāt kravas.

3.13. Ievērot drošības prasības stiklu un logu tīrīšanai:

3.13.1. aizliegts veikt stiklu un logu tīrīšanu, ja nav saņemta attiecīga apmācība - instruktāža, darbu vadītāja atļauja.

3.13.2. aizliegts veikt šo darbu vienatnē, ja nav saņemta darbu vadītāja atļauja;

3.13.3. kategoriski aizliegts novērst to personu uzmanību, kas veic šo darbu (sarunājoties, saucot, jautājot, veicot straujas kustības, trokšņojot utt.);

3.13.4. kategoriski aizliegts veikt šo darbu, stāvot uz palodzēm;

3.13.5. logu tīrīšanai augstumā (1,5 m un augstāk) izmantot sastatnes, nodrošinot stabilu pamatu kājām un iespējami samazinot krišanas risku;

3.13.6. kategoriski aizliegts lietot pieslienamās kāpnes, kuras pietur cits darbinieks;

3.13.7. uzsākot stiklu tīrīšanu, vispirms pārbaudīt vai stikli ir droši iestiprināti rāmjos un vai paši rāmji ir izturīgi;

3.13.8. pārbaudīt apgaismošanas pietiekamību;

3.13.9. logu stiklus, griestu apgaismes ķermeņus tīrot, izmantot rīkus, kas iestiprināti pagarinātā kāta, lai novērstu liekšanos loga ailē un izkrišanu.

3.14. Ievērot darba aizsardzības prasības strādājot ar elektrificētajiem darba rīkiem, t.sk.:

3.14.1. ievērot ierīces aparāta ieslēgšanas kārtību elektrotīklā (kabelis vispirms jāpieslēdz ierīcei un pēc tam tīklam; ierīces izslēgšana notiek pretējā kārtībā);

3.14.2. sekot to normālai darbībai;

3.14.3. darbības traucējumu gadījumā nekavējoties izslēgt tos un līdz bojājuma novēršanai nepielietot.

3.15. Pirms tīrīt elektroiekārtas, tās jāatslēdz no tīkla.

3.16. Ja tiek atklāta rozešu silšana vai dzirksteļošana, kad tajās ir iespraustas kontaktdakšīņas, iekārtas (putekļu sūcēja, grīdu vaskotāja) korpusa pārkaršana, neparasts troksnis, strādājot iekārtu dzinējiem, sprieguma noplūde uz elektroiekārtu korpusiem, apkures caurulēm un baterijām u.tml., darbs nekavējoties jāpārtrauc, elektroierīces jāatslēdz no tīkla un par notikušo jāziņo uzņēmuma vadībai.

3.17. Veicot ārpusēju elektrosadales skapju, elektronisko iekārtu (displeju u.c.), apgaismes armatūras noslaucīšanu, lieto tikai sausu slaukāmo materiālu (ar slapjām rokām neaiztikt elektrotīklam pieslēgtas elektroietaisies, neieslēgt arī apgaismojumu).

3.18. Neatvērt elektrosadales skapjus un citas elektroietāises, kas apzīmētas ar brīdinājuma zīmi:

„Bīstami! Elektrība!”.

3.19. Tīrot plafonus un citu elektrisko armatūru vispirms atslēgt spriegumu un pārbaudīt vai sastatņu pamatnēm ir gumijas uzgaļi.

3.20. Saudzēt un nepieļaut elektrisko vadu vai kabeļu izolācijas bojāšanu:

3.20.1. raudzīties, lai tos nesaspiestu starp durvīm, logu vērtnēm un citiem priekšmetiem, lai nebūtu uzkarināti uz naglām un metāliskiem priekšmetiem;

3.20.2. nepieļaut vadu savilkšanos mezglā, vai izolāciju deformējošu savīšanos;

3.20.3. atslēdzot kontaktdakšu no kontaktligzdas, obligāti ar vienu roku jāpietur kontaktligzda, lai nebojātu tās piestiprinājumu sienas kārbā.

3.21. Lietot kārtībā esošās sanitāri tehniskās ierīces (ūdens krāni, noslēgarmatūra, skalojamās kastes u.c.), to bojājumu gadījumos ziņot uzņēmuma vadībai.

3.22. Aizliegts lietot bojātus instrumentus, putekļu sūcējus, trepes un citas ierīces.

3.23. Grīdu, logu rāmju, sienu, mēbeļu mazgāšanai un tīrīšanai aizliegts lietot benzīnu, acetonu, petroleju un citus viegli uzliesmojošus šķīdumus.

4. Darba aizsardzības prasības ārkārtas situācijās

4.1. Atklājot aizdegšanos: izsaukt uz ugunsgrēka vietu atbildīgo personu par ugunsdrošību; nekavējoties sākt dzēst ugunsgrēka perēkli ar darba vietā esošajiem ugunsdzēsšanas līdzekļiem (ugunsdzēsamie aparāti, smiltis u.c.). Nepieciešamības gadījumā nekavējoties ziņot ugunsdzēsības dienestam pa tālr. **112**.

4.2. Ja tiek atklāta komunikāciju bojājumi, par to nekavējoties jāziņo uzņēmuma vadībai un attiecīgajiem avārijas dienestiem.

4.3. Ja tiek atklāta strāvas noplūde uz iekārtu korpusiem, radiatoriem, cauruļvadiem utt., iekārtas jāatslēdz, darbs jāpārtrauc un nekavējoties jāziņo par to uzņēmuma vadībai.

4.4. Ja iegūta jebkāda trauma, darbs jāpārtrauc, jāsaņem pirmā palīdzība un, ja nepieciešams, jāgriežas pie ārsta, par notikušo jāziņo uzņēmuma vadībai.

4.5. Ja nelaimes gadījums noticis ar citu darbinieku, sniegt viņam pirmo palīdzību, nepieciešamības gadījumā izsaukt ātro palīdzību (tālr. **112 vai 113**), saglabāt notikuma apstākļus, ja tas nerada briesmas apkārtējiem, par notikušo ziņot tiešajam vadītājam.

5. Darba aizsardzības prasības, beidzot darbu

5.1. Novilkt specapgērbus un individuālos aizsardzības līdzekļus, sakārtot inventāru un nolikt to speciāli paredzētā vietā.

5.2. Rūpīgi nomazgāt rokas un seju ar tualetes ziepēm.

5.3. Par pamanītajiem trūkumiem ziņot uzņēmuma vadībai.

Sastādīja: darba aizsardzības speciālists _____ S.Naglis